

USNESENÍ

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dany Mazákové a soudců Mgr. Olgy Mičanové a Mgr. Ondřeje Rotta ve věci

žalobce: [REDAKCE], narozený [REDAKCE]
bytem [REDAKCE]
zastoupený advokátem JUDr. Josefem Moravcem
sídlem Velké náměstí 135/19, 500 03 Hradec Králové

proti
žalované: [REDAKCE], narozená [REDAKCE]
bytem [REDAKCE]
zastoupená advokátem JUDr. Janem Röslerem
sídlem Revoluční 1044/23, 110 00 Praha

o vypořádání společného jmění manželů

o odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 22. září 2022 č. j. 13 C 322/2020-251

takto:

Rozsudek okresního soudu **se zrušuje** a věc **se** okresnímu soudu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Shora označeným rozsudkem okresní soud vypořádal rozvodem zaniklé společné jmění manželů (dále jen „SJM“), které sdíleli žalobce a žalovaná. Do výlučného vlastnictví žalované přikázal nemovité věci: pozemek p. č. [REDAKCE], jehož součástí je dům č. p. [REDAKCE]; pozemek p. č. [REDAKCE] a pozemek p. č. [REDAKCE] (dále též jen „předmětné nemovitosti“), nacházející se v obci a k. ú. [REDAKCE], vše zapsáno v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, Katastrální pracoviště [REDAKCE] na listu vlastnictví č. [REDAKCE] (výrok I). Žalované dále přikázal uhradit závazky, a to zůstatek závazku vůči [REDAKCE], a. s., Praha, z titulu úvěru dle smlouvy o hypotečním úvěru č. [REDAKCE] ze dne 12. 3. 2018, vyčíslený ke dni 1. 7. 2020 ve výši 1 254 546,31 Kč; zůstatek závazku vůči ŠKODA AUTO a. s., Mladá Boleslav, z titulu zápůjčky dle smlouvy o zápůjčce č. 9950798 ze dne 24. 4. 2017, vyčíslený ke dni 1. 7. 2020 ve výši 70 164 Kč; zůstatek závazku vůči [REDAKCE], bytem [REDAKCE], [REDAKCE], z titulu zápůjčky ve výši 250 000 Kč; zůstatek závazku vůči [REDAKCE] IČO: [REDAKCE], sídlem [REDAKCE], z titulu úhrady dle smlouvy o dílo za provedené práce ve výši 450 000 Kč a zůstatek závazku vůči MSC Group s. r. o., IČO 46754431, Dopravná 14, Bratislava, z titulu smlouvy o dílo ve výši 495 000 Kč (výrok II). Současně žalované uložil zaplatit žalobci do tří měsíců od právní moci rozsudku vypořádací podíl 672 500 Kč (výrok III). Žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV). O nákladech řízení státu rozhodl tak, že žalobci i žalované uložil zaplatit České republice na účet Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou 2 121 Kč, vše do tří dnů od právní moci rozsudku (výroky V a VI).

Okresní soud vyšel z toho, že SJM účastníků zaniklo rozvodem jejich manželství s účinky ke dni 1. 7. 2020 a nebylo dosud vypořádáno. Žalobce učinil předmětem vypořádání předmětné nemovitosti a dále závazek vůči [REDAKCE], a. s., z titulu úvěru dle smlouvy o hypotečním úvěru č. [REDAKCE] ze dne 12. 3. 2018 a zůstatek závazku vůči ŠKODA AUTO a. s., Mladá Boleslav, z titulu zápůjčky dle smlouvy o zápůjčce č. 9950798 ze dne 24. 4. 2017, navrhoval jejich přikázání žalované. Žalovaná poukazovala na průběh manželství a okolnosti nabytí nemovitých věcí, žádala zohlednění jejích vnosů do SJM účastníků a předmětem vypořádání činila rovněž půjčku vůči společnosti MSC Group s. r. o. za pořízení kuchyně, dluh za práce na domě u [REDAKCE], [REDAKCE], ve výši 450 000 Kč, a půjčku od [REDAKCE] na dokončovací práce na domě ve výši 250 000 Kč. Ohledně movitých věcí účastníci uzavřeli dohodu o vypořádání ze dne 13. 6. 2020.

Po provedeném dokazování okresní soud uzavřel, že účastníci byli manželé od 25. 7. 2015, dne 29. 1. 2019 uzavřeli smlouvu o manželském majetkovém režimu spočívající v rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu o předmětné nemovitosti, které byly dosud ve výlučném vlastnictví žalobkyně. Manželství účastníků bylo rozvedeno s účinky ke dni 1. 7. 2020. Dle rozvodového rozsudku byly příčinou rozvratu manželství rozdílné názory účastníků na společné soužití. Okresní soud dále uzavřel, že předmětné pozemky, na kterých původně stál pouze rekreační objekt, nabyta do svého výlučného vlastnictví žalovaná darem od svého otce. O část těchto nemovitostí bylo rozšířeno společné jmění manželů žalované a jejího prvního manžela. Následně zde za trvání svého předchozího manželství žalovaná vybudovala rodinný dům s příslušenstvím. Ke dni rozvodu prvního manželství žalované nebyla stavba domu a příslušenství zcela dokončena, avšak nedokončení nemělo zásadní charakter, neboť stavba byla již zkolaudována, tedy k užívání byla shledána vhodnou. Na nemovitostech vázly závazky k [REDAKCE] a k [REDAKCE] a. s. Se svým prvním manželem se žalovaná dohodla v rámci dohody o vypořádání společného jmění manželů, včetně jejího dodatku, na tom, že převzala uvedené závazky a nemovitosti do svého výlučného vlastnictví a současně se zavázala vyplatit bývalému manželovi vypořádací podíl. Hodnota nemovitostí ke dni 27. 3. 2013 činila dle odhadu realitní kanceláře [REDAKCE] 2,2 až 2,3 milionu Kč. Následně si žalovaná společně se žalobcem vzala hypoteční úvěr od [REDAKCE] a. s. účelově vázaný na vyrovnání závazků u [REDAKCE] a u jejího bývalého manžela, v té době ještě nebyli účastníci manželé. Okresní soud dále uzavřel, že žalovaná si k dokončení zbývajících prací na domě vzala půjčku od svého bratra [REDAKCE] v hodnotě 250 000 Kč, to již za trvání manželství s žalobcem. Následně došlo účastníky ke sjednání hypotečního úvěru u [REDAKCE], a. s., jímž se konsolidoval původní hypoteční úvěr u [REDAKCE], a. s., a ke sjednání bezúročné zápůjčky u zaměstnavatele žalované. V průběhu manželství žalovaná rovněž uzavřela smlouvu o dílo na vybudování kuchyňské linky se společností MSC Group s. r. o. a smlouvu o dílo na stavební práce (podbití, fasáda, kamenné obklady) s [REDAKCE]. Žalobce v průběhu řízení namítl neplatnost těchto smluv z důvodu, že je neuzavřel, resp. s nimi nevyslovil souhlas.

Na základě zjištěného skutkového stavu okresní soud uzavřel, že jsou dány okolnosti pro modifikaci obecného zákonného pravidla rovnosti podílů obou manželů na vypořádaném společném jmění manželů (tj. pro tzv. disparitu podílů). Nebylo sice prokázáno zjištěné chování žalobce vůči žalované, avšak z celkového harmonogramu vztahu účastníků a poměrně krátké doby trvání manželství účastníků dle okresního soudu vyplývá potřeba zdůraznění principu zásluhovosti dle § 742 odst. 1 písm. f) o. z. Zásluha žalované na nabytí předmětných nemovitostí byla výrazně vyšší, až absolutní, manželství účastníků trvalo jen krátce, cca 5 let, žádný z účastníků neměl na rozpadu jejich vztahu převažující podíl, nebyla u žádného z nich shledána zavrženíhodná pohnutka či chování, jež by rozpad vztahu zapříčinilo. O nabytí majetku se zasloužila žalovaná, žalobce žil po jejím boku v manželství pouhých pět let a tyto skutečnosti dle okresního soudu představují mimořádné okolnosti odůvodňující disparitu podílů. Spravedlivému

vypořádání pak dle okresního soudu odpovídá přikázání předmětných nemovitostí do výlučného vlastnictví žalované s tím, že žalovaná rovněž převezme veškeré závazky spojené s těmito nemovitostmi, a to zůstatek hypotečního úvěru u [REDAKCE] a. s., zůstatek zápůjčky u ŠKODA AUTO a. s., zůstatek zápůjčky od [REDAKCE], neuhrazené ceny díla u [REDAKCE] a u společnosti MSC Group s. r. o. Okresní soud současně přihlédl k tomu, že za trvání manželství účastníků došlo k dalšímu zhodnocování nemovitostí, žalobce se nechoval k žalované zavrženímhodným způsobem a k rozšíření společného jmění manželů došlo ze strany žalované dobrovolně, dohodou účastníků, proto žalované uložil zaplatit žalobci vypořádací podíl, a to ve výši jedné poloviny z toho, o co se nemovitosti za trvání manželství zhodnotily podstatnými investicemi do nemovitostí (nikoliv zhodnocením nemovitostí nastalým samotným plynutím času a s tím spojeným růstem tržních cen). Uzavřel, že hodnota prokázaných investic (1 345 000 Kč) činila součet výše zápůjčky od zaměstnavatele žalované (150 000 Kč), půjčky od bratra žalované (250 000 Kč), hodnoty prací na základě smlouvy o dílo s [REDAKCE] (450 000 Kč) a prací na základě smlouvy o dílo se společností MSC Group s. r. o. (495 000 Kč). Polovinu ze součtu těchto částek (672 500 Kč) uložil žalované zaplatit žalobci na vypořádacím podílu. Do výše vypořádacího podílu okresní soud nepromítl dar od otce žalované ve výši 300 000 Kč, neboť k němu došlo před uzavřením manželství a tento je již zohledněn v uplatněném principu zásluhovosti. Rovněž nepřihlédl k žalobcem namítané relativní neplatnosti žalovanou tvrzených závazků (půjčka od [REDAKCE], závazky ke [REDAKCE] a ke společnosti MSC Group s. r. o.), když uzavřel, že investice do domu byly nepochybně provedeny, dle znaleckých posudků dům má kuchyňskou linku, fasádu i podbití, na pozemcích jsou terénní úpravy a ostatně ani žalobce provedení těchto prací nespороval, přičemž dle žalobce nadhodnocená cena těchto prací a děl mu nejde v tomto ohledu k tíži, právě naopak. Do vypořádacího podílu nezapočetl ani splátky hypotečních produktů, hrazených účastníky, ať již před, tak v průběhu manželství s tím, že splátky úvěrů se svou výší blíží nájemnému, které by účastníci museli hradit za bydlení obdobných parametrů. O náhradě nákladů řízení okresní soud rozhodl s odkazem na ust. § 150 o. s. ř. Náklady řízení státu, tvořené vyplaceným znalečným, okresní soud s odkazem na § 148 o. s. ř. rozdělil mezi účastníky, kdy poměr jejich úspěchu a neúspěchu považoval za shodný.

Proti rozsudku podal žalobce odvolání. Namítal, že rozhodnutí a postup okresního soudu, který přikročil k tzv. disparitě podílů účastníků při vypořádání SJM a předmětné nemovitosti přikázal do výlučného vlastnictví žalované, aniž by uložil žalované povinnost zaplatit žalobci z ceny předmětných nemovitostí jakýkoli vypořádací podíl, byl překvapivý a netransparentní. V průběhu celého řízení před okresním soudem byla řešena otázka ceny předmětných nemovitostí, žalobce proto legitimně očekával, že hodnota nemovitostí je pro rozhodování soudu relevantní. Okresní soud nedal stranám možnost se k otázce disparity podílů účastníků vyjádřit, jeho rozhodnutí nebylo předvídatelné. Se závěry okresního soudu žalobce nesouhlasil. Zdůraznil, že občanský zákoník neobsahuje žádné obecné pravidlo, že vše, o co se rozšíří společné jmění manželů vkladem výlučného majetku jednoho z manželů, se tomuto manželovi v rámci vypořádání společného jmění manželů vrátí. Sama skutečnost, že došlo k rozšíření společného jmění manželů, uplatnění pravidla o disparitě vypořádacích podílů neodůvodňuje. Okresní soud přitom sám uzavřel, že v průběhu manželství účastníků docházelo k rozsáhlým úpravám a rekonstrukcím předmětných nemovitostí a rovněž uznal osobní zapojení žalobce do péče o nemovitosti. Okresní soud se dále nijak nezabýval tvrzením žalobce obsaženým v čl. VI. žaloby nazvané vnos žalobce. Doplnil, že před uzavřením manželství sjednal hypoteční úvěr č. [REDAKCE] ze dne 23. 4. 2014. Peněžní prostředky získané tímto úvěrem (1 917 202 Kč) byly podle čl. 2.3. dané smlouvy použity na zaplacení peněžitých dluhů žalované a jejího předchozího manžela [REDAKCE] (které byly zajištěny zástavním právem váznoucím na nyní vypořádaných nemovitostech), a rovněž na zaplacení peněžitých dluhů žalované, které jí plynuly vůči [REDAKCE] z dohody o majetkovém vypořádání. Je zřejmé, že bez přičinění žalobce by žalovaná nebyla schopna splnit své povinnosti vůči svému bývalému manželovi, a v konečném důsledku tedy získat nemovitosti do svého výlučného vlastnictví, žalobce pomohl žalované dané

nemovitosti získat, respektive oddlužit. Rozšíření SJM proto vnímal jako protihodnotu toho, že žalované pomohl předmětné nemovitosti získat a vyplatit, ostatně impuls k rozšíření SJM vzešel od žalované, žalobce na toto uspořádání nijak nenaléhal. Uplatnění principu disparity výše podílů proto považoval za nespravedlivé, naopak měl za to, že žalovaná by mu měla vyplatit podíl odpovídající 1/2 hodnoty předmětných nemovitostí. Okresní soud se výše popsaným tvrzením žalobce nezabýval, ani jej nijak nepoučil o případné nedostatečnosti jeho tvrzení či absenci důkazů, které by je měly prokázat. Okresní soud se rovněž nesprávně nezabýval jeho námitkou relativní neplatnosti, kterou vznesl, pokud jde o žalovanou tvrzené společné závazky. Zdůraznil, že oba účastníci byli jako manželé finančně zajištěni a jejich majetek nebyl předlužen, neměl žádné povědomí o tom, že příslušné prostředky jsou opatřovány z půjček třetích osob. Dodal, že okresní soud vypočetl vypořádací podíl, který mu má náležet, z pasiv, která přikázal k úhradě žalované, což je v rozporu se zásadou, že vypořádací podíl lze stanovit pouze z aktiv. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se s rozsudkem okresního soudu ztotožnila a navrhla jeho potvrzení. Uvedla, že okresní soud se zabýval všemi znaleckými oceněními provedenými v řízení, znalece vyslechl, vycházel z principu zásluhovosti a jeho postup byl předvídatelný, když vyhodnotil stanoviska stran sporu po provedeném dokazování. Postup okresního soudu odráží princip spravedlnosti při vypořádání SJM účastníků, míra zásluhovosti na straně žalované byla absolutní a i přes tuto skutečnost okresní soud uložil žalované výplatu nemalé částky na vypořádání vůči žalobci. Uvedla, že zatímco ona víceméně bezhlavě do citového vztahu účastníků vrhla vše, co měla, žalobce nikoli, vztah z vlastního rozhodnutí ukončil, své věci si odnesl a v podstatě okamžitě začal požadovat významný podíl na majetku v SJM účastníků. Okresní soud velmi přesně vystihl a pochopil podstatu a motivaci jednání žalobce a v duchu zásady spravedlnosti rozhodl. Pokud jde o hypoteční úvěr č. [REDAKCE] ze dne 29. 4. 2014 uzavřený účastníky před uzavřením manželství, kterým byly poskytnuty ze strany [REDAKCE] a. s. finanční prostředky ve výši 1 917 202 Kč, tento si vzali oba účastníci sporu, žili spolu ve vztahu, žili v předmětných nemovitostech a chtěli tam žít i nadále, vedli společnou domácnost. Žalovaná považovala vztah se žalobcem za vztah trvalý s dalekou budoucností, na splátkách se podíleli oba účastníci, tvrzení žalobce, že pomohl žalované nemovitost oddlužit a získat, se nezakládá na pravdě. Žalovaná byla vždy vlastníkem předmětných nemovitostí. Poukázala na zjištěné jednání žalobce, zdůraznila, že byly dány podmínky pro aplikaci ust. § 742 odst. 1 písm. f) o. z. Okresní soud rovněž účastníky řádně poučil v průběhu řízení. Námitka relativní neplatnosti žalobce vůči žalovanou tvrzeným společným závazkům není důvodná, žalobce v předmětných nemovitostech žil, prováděným pracím byl přítomen, výsledky plnění sám využíval, žalobce navíc ve svém nároku na vypořádání uplatňuje i nároky z tohoto zhodnocení nemovitosti. Bratra žalované [REDAKCE] žalobce rovněž znal, navíc se jej před jeho svědeckou výpovědí pokusil od této výpovědi odvrátit. U ostatních zhotovitelů doložila písemné dokumenty a doklady o splácení závazku za zhotovení díla. Tvrzení žalobce tak nemohou při hodnocení provedených důkazů ve své logické souvislosti obstát. Navrhla, aby odvolací soud rozsudek okresního soudu potvrdil.

Odvolací soud poté, co zjistil, že odvolání podala osoba oprávněná a včas, že odvolání je přípustné a obsahuje všechny zákonem předepsané náležitosti (§ 42 odst. 4, § 201, § 204, § 205 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal rozsudek okresního soudu a řízení předcházející a shledal odvolání důvodné. Současně odvolací soud dospěl k závěru, že doposud nejsou splněny předpoklady pro potvrzení či změnu rozsudku.

Při odvolacím jednání byl účastníkům předestřen notářský zápis ze dne 29. 1. 2019 NZ 14/19 (č. l. 105, a to bod 4., dle něhož *účastníci shodně prohlásili, že žalobce v souvislosti s touto smlouvou (rozuměj o rozšíření SJM účastníků) nepožaduje žádné finanční plnění, a to nyní ani v budoucnu. Smlouvu účastníci uzavřeli s účinky po dobu trvání manželství i pro případ jeho zániku, žalobce byl srozuměn se zatížením předmětných nemovitostí zástavními právy a dalšími věcněprávními omezeními ve prospěch [REDAKCE], a. s., a [REDAKCE], a. s.) s tím, že byli vyzváni, aby sdělili, co si pod tímto slovním vyjádřením*

představovali. Žalobce uvedl, že pomáhal nemovitosti vyplatit z předchozího SJM žalované, investoval do nemovitostí veškeré své úspory a bral to tedy tak, že jsou-li nemovitosti vloženy do SJM, nebude se on svých předchozích investic domáhat. U notářky se nemluvilo o tom, že by snad při vypořádání SJM neměl být majetek dělen rovným dílem.

Žalovaná k výzvě odvolacího soudu při odvolacím jednání ke tvrzeným společným závazkům účastníků uvedla následující. Pokud jde o půjčku od bratra žalované [REDAKCE], nejprve uvedla, že peníze si půjčila v roce 2013, po zásahu svého zástupce své tvrzení opravila s tím, že to bylo v roce 2015, a upřesnila, že peníze si půjčila po rozvodu svého prvního manželství, ale až když si vzala žalobce, v té době měla mnoho dluhů po svém prvním manželovi, peníze neměla a tak si peníze půjčila. Upřesnila, že peníze použili na prohloubení studny a terénní úpravy kolem domu, příp. ještě další věci, ale přesně si to nepamatuje. Peníze jí dal bratr v hotovosti, sepsali listinu. Žalobce u toho přítomen nebyl, dosud nic nevrátila. Pokud jde o závazek vůči [REDAKCE], uvedla, že tento existuje v plné výši, dosud na něj nic nebylo zapláceno, neplatila se ani žádná záloha, žalobce o něm věděl, neboť si spolu všechno říkali, měli harmonický vztah. K závazku vůči společnosti MSC Group s. r. o. žalovaná uvádí, že po rozvodu na dluh něco zaplatila, zřejmě jednu, možná i dvě splátky po 50 000 Kč, přesně to nyní neví, upřesní to písemně. Dodala, že na kuchyňskou linku se žalobce těšil, věděl, že je zhotovována, podílel se na odstranění staré kuchyňské linky, byl přítomen, když se instalovala nová, o tom, že je pořizována na dluh na splátky, věděl od ní. Po poučení o tom, že ji stíhá důkazní břemeno, uvedla, že důkazy k prokázání svého tvrzení, že o uvedené půjčce a závazcích žalobce věděl, není schopna označit s tím, že návrh na doplnění dokazování učiní v krátké lhůtě. Pokud jde o dar od otce ve výši 300 000 Kč, žalovaná uvedla, že tyto peníze jí daroval otec ještě před uzavřením manželství, byly investovány do domu a žalovaná si uvědomuje, že tato skutečnost nemůže být předmětem vypořádání a ani nijak jinak zohledněna.

Žalobce k dotazu odvolacího soudu uvedl, že pokud jde o závazek vůči [REDAKCE] a společnosti MSC Group s. r. o., ze strany žalované mu bylo řečeno, že je to úplatek, bylo mu řečeno, že se nic platit nebude, žalovaná pracovala u ŠKODA AUTO, ubytovávala zaměstnance a např. ubytovávala panu [REDAKCE] zaměstnance v ubytovně a z toho důvodu byly práce provedeny. Pokud jde o kuchyň, tak kuchyňskou linku měli, v ní byly tři roky staré elektrospotřebiče, nebyl důvod nábytek měnit, opět mu bylo řečeno, že pro společnost žalovaná ubytovává zaměstnance a že dílo bude provedeno bezplatně. Pokud by věděl, že se zadluží, tak by s výměnou kuchyňské linky nesouhlasil, nebylo to třeba, navíc uváděná cena je příliš vysoká. Oba závazky, resp. jejich existenci popřel. Pokud jde o půjčku od bratra žalované, uvedl, že se o ní dozvěděl až v průběhu soudního řízení, nikdy nebyl přítomen tomu, že by bratr žalované dával nějaké peníze a rovněž tuto půjčku popřel. Pokud žalovaná tvrdila, že peníze byly použity na prohloubení studny, uvedl, že toto zařizoval on s panem [REDAKCE], kterému rovněž cenu díla zaplatil. Šlo asi o 6 000 Kč. Pokud jde o terénní úpravy, připustil, že přijel bagr, který upravil pozemek, ale zbylou práci prováděl žalobce svépomocí se syny. K částce 190 932,83 Kč (v žalobě pod bodem VI), představující splátky hypotečního úvěru č. [REDAKCE] u [REDAKCE] a. s. uzavřeného účastníky, a to z výlučných prostředků žalobce do data uzavření manželství s žalovanou, žalobce vysvětlil, že tyto skutečnosti uváděl pro dokreslení situace, neboť žalovaná se domáhala disparity podílů. Připustil, že se jednalo o peníze, které byly zapláceny před vznikem manželství, nečiní tuto částku předmětem vypořádání, ale chce, aby k ní bylo přihlédnuto při úvaze o disparitě podílů, které se žalovaná domáhá. Žalobce si vzal úvěr, protože žalovaná potřebovala vyplatit prvního manžela a bylo domluveno, že za to mu převede jednu polovinu nemovitostí nebo je vloží do SJM.

Žalovaná nesporovala, že z peněz získaných z uvedeného úvěru u [REDAKCE] a. s., který si vzala s žalobcem, vyplatila svého prvního manžela, ale žalovaná byla spoludlužníkem a žalobce tím, že se s ní seznámil, získal možnost bydlet u ní, a to včetně jeho syna.

Žalobce připustil, že v té době byl po rozvodu, ale získal vypořádací podíl 500 000 Kč, nebylo to tak, že by neměl kde bydlet. Popřel, že by jeho jednání bylo zištné či účelové. Neuznal ani zčásti disparitu podílů, neboť žalovaná by bez žalobce nemovitosti, které se staly součástí SJM, nezískala.

Podle § 742 odst. 1 písm. a/ a f/ o. z. nedohodnou-li se manželé nebo bývalí manželé jinak nebo neuplatní-li se ustanovení § 741 jsou podíly obou manželů na vypořádávaném jmění stejné (písm. a/); přihlédně se k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění (písm. f/).

Podle ust. § 714 o. z. v záležitostech týkajících se společného jmění a jeho součástí, které nelze považovat za běžné, právně jednají manželé společně, nebo jedná jeden manžel se souhlasem druhého. Odmítá-li manžel dát souhlas bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti, či není-li schopen vůli projevit, může druhý manžel navrhnout, aby souhlas manžela nahradil soud (odst. 1). Jedná-li právně manžel bez souhlasu druhého manžela v případě, kdy souhlasu bylo zapotřebí, může se druhý manžel dovolat neplatnosti takového jednání (odst. 2).

Podle ust. § 710 o. z. součástí společného jmění jsou dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže a) se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, nebo b) je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Odvolací soud uzavřel, že doposud nejsou splněny předpoklady pro potvrzení či změnu rozsudku, neboť dosud nemá k dispozici dostatek skutkových zjištění k závěru o možném porušení zásady o rovnosti podílů obou manželů, a okresní soud se rovněž dostatečně nevypořádal s námitkou žalobce stran relativní neplatnosti společných závazků tvrzených žalovanou. Odvolací soud dospěl k závěru, že okresní soud nedostatečně zjistil skutkový stav, jeho úvahy stran disparity podílů i výpočtu vypořádacího podílu jsou nedostatečně odůvodněné, nezohledňují všechny okolnosti případu, nejsou přiléhavé a postup okresního soudu, jakým přistoupil k vypořádání SJM účastníků v souzené věci, se vymyká běžné rozhodovací praxi soudů při vypořádání SJM.

V souzené věci okresní soud přikázal (v souladu s návrhem žalobce a se souhlasem žalované) předmětné nemovitosti do výlučného vlastnictví žalované. Současně přitom s odkazem na ustanovení § 742 odst. 1. písm. f) o. z. modifikoval zákonná pravidla o rovnosti vypořádacího podílu, když přikročil k tzv. disparitě podílů při vypořádání SJM účastníků, a předmětné nemovitosti přikázal do výlučného vlastnictví žalované bez toho, aby jí z ceny těchto nemovitostí uložil zaplatit žalobci jakýkoli vypořádací podíl. Při úvaze o disparitě podílů okresní soud poukázal na genezi nabytí nemovitostí žalovanou, zásluhovost žalované o nabytí nemovitostí a krátkou dobu trvání manželství.

V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu nezakládá rozšíření společného jmění manželů o majetek ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů při vypořádání společného jmění manželů oprávnění tohoto manžela požadovat uhrazení toho, co ze svého vynaložil na společný majetek (nelze tedy uplatnit tzv. vnos). Obsah dohody o rozšíření společného jmění manželů lze nicméně promítnout při vypořádání do úvahy o odklonu od principu rovnosti podílů. Jinými slovy, je nutné odlišovat institut rozšíření společného jmění manželů od vypořádání investice (vnosu) z výlučného majetku do majetku společného, protože samotné rozšíření společného jmění manželů nepředstavuje tento vnos (k tomu srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016 sp. zn. 22 Cdo 5577/2015 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012 sp. zn. 22 Cdo 2480/2010 a další). Nejvyšší soud v souvislosti s odklonem od principu rovnosti podílů (tzv. disparitou podílů) dovodil, že vypořádací podíl při vypořádání společného jmění manželů nemusí být v zásadě totožný, nýbrž může být modifikován dohodou manželů či soudem v rámci soudního vypořádání společného jmění manželů [k možnosti smluvní modifikace srovnej např.

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2000, sp. zn. 22 Cdo 726/99 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2000, č. 11, str. 522), k možnosti modifikace rozhodnutím soudu srovnaj např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2433/99 (uveřejněný pod C 45 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck – dále jen „Soubor“), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2055/2011 (uveřejněné pod č. C 12 690 v Souboru)]. Soudní odklon od principu rovnosti podílů (tzv. disparita podílů) je však postupem, jenž musí být opodstatněn konkrétními okolnostmi případu [srovnaj např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 22 Cdo 3174/2007 (dostupné na www.nsoud.cz)]. Určení výše disparity vypořádacích podílů je na úvaze soudu po zohlednění všech okolností případu [srovnaj rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2006, č. 4, str. 152)]. Disparita se přitom může podle konkrétních okolností případu vztahovat na veškeré položky náležející do společného jmění manželů či jen na některé z nich [srovnaj např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2002, č. 2, str. 99)]. Důvodem k disparitě vypořádacích podílů mohou podle judikatury být negativní okolnosti v manželství, jakož i princip zásluhovosti, případně další okolnosti.

Nejvyšší soud dále ve své judikatuře dovodil, že základní tezí při uplatnění principu zásluhovosti je, že odklon od rovnosti podílů manželů je namístě jenom za situace, kdy zvýšené úsilí jednoho z manželů zajistilo nabytí a udržení majetku značné hodnoty [srovnaj např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2006, č. 4, str. 152)]. V rozsudku ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011 (uveřejněném v časopise Právní rozhledy, 2014, č. 3, str. 109), Nejvyšší soud vyložil, že „pokud jeden z manželů pečuje řádně o společnou domácnost, přichází do úvahy disparita podílů jen v případě mimořádných zásluh druhého manžela o nabytí společného majetku. Jestliže druhému z manželů nelze vytýkat nedostatek péče o rodinu a – v mezích jeho možností – o společný majetek, je rozhodnutí o disparitě naprosto výjimečné a musí být odůvodněno mimořádnými okolnostmi daného případu. Jinak je tomu ovšem v případě, kdy jeden z manželů své povinnosti týkající se rodiny a společného majetku bez důvodu přijatelného z hlediska dobrých mravů zanedbával; pak je namístě rozhodnout o disparitě podílů“ [obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3000/2011 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2013, č. 5, str. 186), nebo rozsudek ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3976/2011 (uveřejněný v časopise Soudní rozhledy, 2013, č. 6, str. 220)]. Uvedená rozhodnutí však tyto závěry vyslovila v situaci, kdy se jednalo o majetek nabývaný v průběhu manželství a případná disparita byla poměřována právě zásluhou o nabytí majetku za trvání manželství na straně jedné a výkonem osobní péče o rodinu na straně druhé. Netýkala se však posouzení disparity v případech, kdy došlo k rozšíření společného jmění manželů o majetek, který měl některý z manželů již před uzavřením manželství jako majetek výlučný, jak tomu bylo v souzené věci. Jinými slovy, je třeba odlišovat situace, kdy k nabytí majetku značné hodnoty došlo díky činnosti některého z manželů za trvání manželství a kdy k nabytí majetku značné hodnoty došlo díky činnosti některého z manželů ještě před vznikem manželství. Zatímco v prvním případě se zdůrazňuje, že i s ohledem na (morální či jinou) podporu prvního manžela druhým z manželů budou důvody o disparitě spíše výjimečného charakteru, oproti tomu v druhém případě se disparita podílů uplatní spíše. Odborná literatura pak zdůraznila nutnost přihlížet ke všem okolnostem případu a posuzovat každý případ individuálně (srovnaj např. Dvořák, J. – Spáčil, J. Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 296 s. S. 240 a násl. nebo Králík, M. Judikatura Nejvyššího soudu: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). Soudní rozhledy, 2012, č. 11-12, s. 383 a násl.). Soudní praxe ve vztahu k rozšíření společného jmění manželů o dosud výlučný majetek některého z nich připustila, že rozšíření společného jmění manželů o věci a hodnoty spadající původně mimo režim společného jmění manželů mohou vést k úvaze o disparitě vypořádacího podílu. Rozšíření společného jmění manželů o majetek ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů nelze uplatnit jako tzv. vnos, ale obsah dohody o rozšíření

společného jmění manželů lze promítnout při vypořádání SJM do úvahy o odklonu od principu rovnosti podílů [obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. 22 Cdo 629/2012 (uveřejněné pod č. C 13 594 v Souboru)].

Jak bylo uvedeno shora, okresní soud v souzené věci spatřoval důvody pro uplatnění disparity podílů v krátké době trvání manželství účastníků a zejména v zásluze žalované o nabytí předmětných nemovitostí. Současně uzavřel, že negativní okolnosti v manželství nebyly zjištěny, žalobce se nechoval k žalované zavrženíhodným způsobem. V řízení nebylo prokázáno, že některý z účastníků měl na rozpadu jejich vztahu převažující podíl, u žádného z nich nebyla shledána zavrženíhodná pohnutka či chování, jež by rozpad jejich vztahu zapříčinilo. Z rozvodového rozsudku (rozsudek Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 29. 6. 2020 č. j. 7 C 103/2020-12) vyplývá, že příčina rozvratu manželství účastníků byla shledána v rozdílných názorech účastníků na společné soužití.

Odvolací soud uzavřel, že samotné rozšíření SJM účastníků na základě smlouvy o manželském majetkovém režimu spočívající v rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu o předmětné nemovitosti, které byly dosud ve výlučném vlastnictví žalobkyně (viz notářský zápis ze dne 29. 1. 2019 NZ 14/19), bez dalšího k závěru o disparitě podílů nevede. Žalovaná k rozšíření SJM přistoupila o své vůli, bylo výsledkem jejího svobodného rozhodnutí, nadto za situace, kdy s obdobným rozšířením SJM již měla zkušenosti ze svého předchozího manželství.

Obecně lze dále konstatovat, že v souzené věci by bylo možno uvažovat o disparitě podílů s přihlédnutím k principu zásluhovosti žalované na nabytí předmětných nemovitostí, které představují v podstatě jedinou významnou majetkovou hodnotu v rámci SJM účastníků, a s ohledem na krátkou dobu trvání manželství a skutečnost, že SJM účastníků bylo o předmětné nemovitosti rozšířeno 29. 1. 2019 a za cca 1,5 roku poté došlo k rozvodu manželství (zde by se nabízel např. postup (nebyly-li by dány další okolnosti – viz níže), kdyby se v rámci disparity podílů započítala ve prospěch žalované hodnota předmětných nemovitostí v okamžiku rozšíření SJM, ale již by se ve prospěch žalované v rámci disparity nezohledňovalo zhodnocení nemovitostí v době po rozšíření SJM, neboť v té době byly nemovitosti již součástí SJM účastníků, žalobce se choval jako vlastník, podílel se na jejich údržbě a zvelebování, placení daní apod.) Uvedený závěr by však (bez dalšího) dle odvolacího soudu přicházel v úvahu tehdy, nebyly-li by dány další okolnosti případu. Jak ale vyplynulo z dosud provedeného dokazování, účastníci si vzali před uzavřením manželství společný úvěr u [redacted], a. s. (výše úvěru činila 1 917 202 Kč, přičemž v té době dle žalované byly nemovitosti oceněny pro účely vypořádání s jejím bývalým manželem na částku 2,2 – 2,3 mil. Kč). Uvedený úvěr byl účelově vázán na financování nemovitosti budovy čp. [redacted] na pozemku p. č. [redacted] v obci a k. p. [redacted], a to konkrétně na zaplacení peněžitých dluhů žalované a jejího bývalého manžela [redacted] ve výši 400 000 Kč a 1 250 000 Kč dle závazků vůči [redacted], a. s., a závazku žalované vůči jejímu bývalému manželovi z dohody o vypořádání majetkových vztahů pro dobu po rozvodu. Výše měsíční splátky na dobu prvních 5 let byla sjednána částkou 12 316 Kč s datem první splátky 10. 8. 2014. Žalobce v žalobě tvrdil, že do uzavření manželství s žalovanou zaplatil na tento úvěr 190 932,83 Kč ze svých výlučných prostředků. Po uzavření manželství dne 12. 3. 2018 účastníci uzavřeli hypoteční úvěr u [redacted], a. s., na základě něhož jim banka poskytla úvěr 1 460 000 Kč, který sloužil ke konsolidaci výše uvedeného úvěru u [redacted], a. s., úvěr byl zajištěn zástavou na předmětných nemovitostech a byl účastníky splácen po dobu trvání manželství. Výše uvedené skutečnosti okresní soud v rámci svého rozhodování o disparitě podílů účastníků nezohlednil, s uvedenými námitkami žalobce se nevypořádal, žalobce nepoučil stran povinnosti tvrzení a dokazování, z postupu okresního soudu tak, jak je zachycen ve spise, lze dovodit, že závěr okresního soudu o disparitě podílů účastníků byl překvapivý, jeho rozhodnutí nebylo pro účastníky předvídatelné, nebylo respektováno jejich právo se k dané otázce, kterou lze z hlediska předmětu sporu považovat za zásadní, vyjádřit.

K otázce neuhrazených dluhů, které jsou součástí SJM a jsou předmětem vypořádání, odvolací soud uvádí následující.

Vypořádává-li soud dosud neuhrazené dluhy, které jsou součástí společného jmění manželů, vychází z jejich výše v době vypořádání. Jestliže některý z manželů po zániku společného jmění hradil takový dluh ze svých výlučných prostředků, má právo na náhradu ve smyslu § 742 odst. 1 písm. c) o. z. Tato skutečnost se projeví ve výroku o povinnosti jednoho z manželů zaplatit druhému určitou částku na vyrovnaní jejich vypořádacích podílů (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018 sp. zn. 22 Cdo 6109/2019). Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dále řešil situaci, kdy jeden z manželů sám, bez souhlasu druhého manžela, uzavřel smlouvu o půjčce a výše plnění svým rozsahem překročila míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Nejvyšší soud dovodil, že majetkové hodnoty, které jeden z manželů získal jako plnění ze závazkového právního vztahu, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění manželů; součástí společného jmění nejsou dluhy, které pro něj ze závazkového právního vztahu vyplývají. Byly-li na pořízení majetkových hodnot ve společném jmění manželů použity prostředky opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí společného jmění manželů a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, nezakládá tato skutečnost při zániku společného jmění manželů nárok na vypořádání vnosu z odděleného majetku na společný majetek. K výlučnému závazku manžela, který takto majetkové hodnoty ve prospěch společného jmění manželů opatřil, může soud přihlídnout při vypořádání společného jmění manželů, např. při úvaze o disparitě podílů. Jinými slovy, právní režim závazku, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, se štěpí tak, že dluh z tohoto závazku do SJM nepatří, ale to, co z něj dlužník získal, je součástí SJM. Nejsou-li půjčkou získané prostředky výlučným majetkem půjčujícího si manžela, nemohou být ani vnosem z jeho výlučného majetku do SJM. S ohledem na potřebu spravedlivého uspořádání vzájemných poměrů manželů pak Nejvyšší soud připustil zvážení případné disparity podílů za předpokladu, že získaný majetek skutečně rozšířil masu SJM a zavázaný manžel uhradil nebo má uhradit dluh ze svého výlučného majetku (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020 sp. zn. 31 Cdo 2008/2020 /Rc 44/2021/). Takový postup (disparita podílů) tak přichází v úvahu jen tehdy, je-li odůvodněn konkrétními okolnostmi případu, neboť jinak by se mohlo jednat o obcházení ust. § 710 písm. b) o. z.

V souzené věci nebylo mezi účastníky sporu, že předmětem vypořádání má být hypoteční úvěr u [REDAKCE], a. s. (smlouva o hypotečním úvěru č. [REDAKCE] ze dne 12. 3. 2018) a bezúročná zápůjčka u ŠKODA AUTO č. 9950798 ze dne 24. 4. 2017. Naopak sporné bylo vypořádání závazků, které navrhovala žalovaná, a to půjčky od jejího bratra [REDAKCE] ve výši 250 000 Kč, závazku vůči [REDAKCE] (fasáda a podbití venkovních stropů) ve výši 550 000 Kč a vůči společnosti MSC Group s. r. o. (zhotovení kuchyňské linky) ve výši 495 000 Kč. Žalobce tyto další závazky sporoval, dovolal se jejich neplatnosti (§ 714/2 o. z.), uváděl, že smlouvu o půjčce, resp. smlouvy o dílo neuzavřel, byly sjednány bez jeho vědomí a souhlasu, nebyl seznámen s jejich obsahem a za obchodních podmínek uvedených ve smlouvách o dílo by je v této podobě neuzavřel, dodávka kuchyně a stavební práce mu byly prezentovány za zcela jiných skutkových a finančních okolností, neměly z nich plynout tvrzené finanční závazky, bylo mu řečeno, že se nic platit nebude.

Jak bylo uvedeno shora, při vypořádání dosud neuhrazených dluhů, které jsou součástí společného jmění manželů, vychází soud z jejich výše v době vypořádání (Rc 63/2019). Okresní soud výši uvedených dluhů k datu svého rozhodnutí nevyšetřil, když vyšel z celé jejich původní výše (bez zahrnutí hypotečního úvěru) a bez dalšího uzavřel, že předmětné závazky představují jako podstatné investice účastníků do nemovitostí to, o co se nemovitosti za trvání manželství účastníků zhodnotily (tedy nikoli zhodnocení nemovitostí nastalé samotným plynutím času a s tím spojeným růstem cen). K námitce žalobce ohledně relativní neplatnosti výše uvedených

závazků (půjčka od [REDAKCE], závazky ke [REDAKCE] a ke společnosti MSC Group s. r. o.) okresní soud nepřihlédl a uzavřel, že investice do domu byly nepochybně provedeny (dle znaleckých posudků má dům kuchyňskou linku, fasádu i podbití, na pozemcích jsou terénní úpravy) a ani žalobce provedení těchto prací nespороval, přičemž dle žalobce nadhodnocená cena těchto prací mu nejde v tomto ohledu k tíži. S tímto závěrem se odvolací soud neztotožnil, postup okresního soudu týkající se výpočtu vypořádacího podílu, kdy okresní soud přiznal žalobci vypořádací podíl ve výši jedné poloviny uvedeného „zhodnocení“ (tedy poloviny uvedených závazků bez zohlednění hypotečního úvěru vyčíslené ke dni jejich vzniku), odvolací soud shledal nesprávným a vymykajícím se ustálené rozhodovací praxi soudů při rozhodování o vypořádání SJM. Předně je třeba uvést, že ač výše uvedené závazky byly žalovaným sporovány, okresní soud nevedl v tomto směru dostatečné dokazování a účastníky řádně nepoučil o jejich povinnosti tvrdit a prokazovat. Obecně lze rovněž považovat za nesprávný závěr okresního soudu, který bez dalšího uzavřel, že výše uvedených závazků, resp. „investic“ do předmětných nemovitostí odpovídá zhodnocení nemovitostí za trvání manželství. Ostatně odvolacímu soudu je z jeho rozhodovací praxe známo, že investice do nemovitosti se ve shodné výši do zhodnocení nemovitosti běžně nepromítá, výše investic do nemovitosti v zásadě není shodná s jejím zhodnocením (obvykle např. zhotovení kuchyňské linky v hodnotě 500 000 Kč nevede ke zhodnocení nemovitosti o stejnou částku). Uvedený závěr okresního soudu v tomto směru není přezkoumatelný.

Okresní soud se rovněž řádně nevypořádal s námitkou žalobce stran relativní neplatnosti uvedených závazků (půjčka od [REDAKCE], závazky ke [REDAKCE] a ke společnosti MSC Group s. r. o.). Pokud jde o půjčku od bratra žalované [REDAKCE] ve výši 250 000 Kč, z obsahu spisu vyplývá, že žalovaná nejprve ve vyjádření k žalobě ze dne 2. 2. 2021 (č. l. 87 spisu) uvedla, že půjčku jí poskytl bratr v roce 2013 (tj. v době před uzavřením manželství s žalobcem) s tím, že ji použila na dostavbu domu a úpravu přilehlých pozemků. Svědek (bratr žalované) při svém výsledku před okresním soudem (č. l. 213 spisu) nejprve uvedl, že žalovaná zapůjčil 250 000 Kč v době, kdy došlo k prvnímu rozvodu (tj. k 4. 7. 2013 dle rozsudku o rozvodu založeného na č. l. 62 spisu) s tím, že se žalovaná dostala do problémů s penězi, tak jí vypomohl. Poté uvedl, že peníze zapůjčil 30. 9. 2015 (tedy v době, kdy již byli účastníci manželé) a domníval se, že o půjčce žalobce věděl, protože účastníci mezi sebou komunikovali. Současně vypověděl, že nebyl nikdy přítomen tomu, že by se účastníci o půjčce bavili, s účastníky nebyl v pravidelném kontaktu, s žalobcem měl chladnější vztah, peníze měl doma v hotovosti, pocházely z ukončeného stavebního spoření (to skončilo již někdy v roce 2013) a z úspor, které měl doma. Svědek rovněž potvrdil, že v době před poskytnutím půjčky s žalovanou nemluvil kvůli sporům ohledně chaty v [REDAKCE]. Žalovaná v řízení před odvolacím soudem nejprve uvedla, že si peníze půjčila v roce 2013, poté po zásahu svého zástupce upřesnila, že se tak stalo až v roce 2015. Žalobce uvedl, že o půjčce nevěděl, předání peněz nebyl přítomen, při odvolacím jednání k dotazu odvolacího soudu sporoval rovněž žalovanou uváděný způsob, jakým měly být peníze z půjčky užity. Okresní soud, aniž blíže hodnotil výpověď svědka [REDAKCE] (svědek potvrdil, že žalobce nebyl předání peněz přítomen, pouze vyslovil domněnku, že žalobce o půjčce věděl, s žalobcem měl chladnější vztah a s žalovanou spory ohledně chaty) a aniž se vypořádal s rozpory ve výpovědi svědka a tvrzení žalované stran doby poskytnutí půjčky, bez dalšího uzavřel, že žalovaná si půjčku od svého bratra ve výši 250 000 Kč vzala za trvání manželství účastníků k dokončení prací na domě a tuto půjčku vypořádal. Pokud jde o závazky ke [REDAKCE] a ke společnosti MSC Group s. r. o., okresní soud rovněž bez dalšího nepřihlédl k námitce žalobce stran jejich relativní neplatnosti, a to s odůvodněním, že práce byly nepochybně provedeny, žalobce je nespороval a příp. nadhodnocená cena těchto prací („investic“) žalobci nejde k tíži. Žalobce v řízení nespороval provedení uvedených prací (zhotovení kuchyňské linky, fasády a podbití venkovních stropů), ale namítal, že mu byly prezentovány za jiných okolností, bylo mu řečeno, že se nic platit nebude, oba závazky ze smluv o dílo popřel.

Mezi účastníky nejspíš není sporné, že se jednalo o závazky přesahující míru přiměřenou majetkovým poměrům účastníků, resp. že se nejednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní k prokázání, že žalobce s uvedenými závazky souhlasil (byť např. konkludentně, pokud by o závazcích věděl), tíží žalovanou. Jak bylo vysvětleno shora, nepodaří-li se žalované důkazní břemeno unést, je třeba na uvedené dluhy pohlížet jako na její výlučné dluhy, které do SJM účastníků nespádají a které je povinna po zániku manželství plnit jen žalovaná (současně nejde o vnos z výlučného majetku manžela na společný majetek). To, co bylo za získané prostředky pořízeno, však tvoří součást SJM účastníků. Judikatura Nejvyššího soudu v zájmu spravedlivého uspořádání vztahů mezi účastníky dovodila, že k takovému výlučnému závazku manžela lze přihlídnout při vypořádání SJM, např. při úvaze o disparitě podílů. Je však třeba zvažovat všechny konkrétní okolnosti případu tak, aby nešlo o obcházení ust. § 710 písm. b) o. z. V podmínkách souzené věci, prokáže-li žalovaná existenci uvedených závazků (což žalobce popírá) a současně neprokáže, že žalobce o uvedených závazcích věděl, resp. s nimi souhlasil, a půjde-li tedy o výlučné závazky žalované, bude třeba dále zkoumat, zda získaný majetek skutečně rozšířil masu SJM a zavázaný manžel uhradil nebo má uhradit dluh ze svého výlučného majetku (okresní soud v tomto směru žalovanou řádně nepoučil a dosud žádné dokazování stran splácení uvedených závazků ze smluv o dílo neprováděl).

K tomu odvolací soud dodává, že v řízení o vypořádání společného jmění manželů má soud společné dluhy přikázat zásadně oběma manželům rovným dílem, nejsou-li tu výjimečné okolnosti odůvodňující přikázání dluhu jen jednomu z nich nebo každému z manželů v jiném než rovnodílném poměru. Je-li v řízení o vypořádání společného jmění manželů přikázán společný dluh jen jednomu z manželů, nelze zásadně druhému z nich uložit povinnost uhradit peněžitou částku v rozsahu poměrné části přikázaného dluhu (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2021 sp. zn. 22 Cdo 753/2020, Rc 23/2022). Jinými slovy, nevzniká tzv. kompenzační pohledávka manžela, kterému nebyl dluh přikázán vůči druhému manželovi ve výši 1/2 dluhu. De facto tak dochází k založení nestejně velikosti podílů a disparity svého druhu, proto je takové uspořádání možné, jen pokud jsou dány mimořádné okolnosti případu. Odvolací soud k tomu dodává, že dluh je třeba vypořádat ve výši v době rozhodování soudu (nikoli k datu zániku SJM) a příslušenství do budoucna se jen obecně přikáže k úhradě, aniž by se stanovila jeho výše a tato se započítala do výpočtu o vypořádacím podílu. Dluhy jsou však nadále i po vypořádání soudem společné a věřitel se může domáhat uspokojení vůči oběma manželům (ledaže se vyváží z dluhu po dohodě s věřitelem); vypořádání je významné zejm. pro tzv. předběžný a následný regres ve smyslu § 1786 o. z. Rovněž je třeba respektovat pravidlo, aby majetek vyšší hodnoty nebyl přikazován tomu z bývalých manželů, kterému jeho majetkové poměry objektivně neumožňují platit vyšší částku na vyrovnání podílů, resp. pro kterého by její uhrazení bylo zvláště tíživé (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012 sp. zn. 22 Cdo 3268/2010). Při vypořádání dluhu je třeba rovněž zohlednit, který z manželů dluh po rozvodu splácí a kolik bylo na společný dluh do rozhodnutí soudu zapláceno.

Se zřetelem ke všem výše uvedeným důvodům odvolacímu soudu nezbylo než rozhodnutí okresního soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení (§ 219a odst. 1 písm. a) ve spojení s § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř.). Skutková zjištění, která doposud okresní soud učinil k závěru o možném porušení zásady o rovnosti podílů obou manželů, jakož i jednotlivých závazků, které účastníci činili předmětem vypořádání, jsou zcela nedostatečná, závěr okresního soudu o disparitě podílů nese znaky překvapivosti a libovůle, okresní soud se nevypořádal s námitkami žalobce stran okolností rozšíření SJM i stran relativní neplatnosti žalovanou tvrzených společných závazků, v důsledku zvoleného způsobu vypořádání (který však odvolací soud neshledal správným) se okresní soud nevypořádal ani s námitkami stran, pokud jde o cenu předmětných nemovitostí stanovenou znaleckým zkoumáním. Závěr okresního soudu o disparitě podílů byl pro účastníky, zejm. žalobce překvapivý, rozhodnutí okresního soudu nebylo předvídatelné, okresním soudem nebylo respektováno právo účastníků se k dané otázce, kterou lze z hlediska předmětu sporu

považovat za zásadní, vyjádřit. Postup okresního soudu, jakým přistoupil k vypořádání SJM účastníků v souzené věci, se vymyká i běžné rozhodovací praxi soudů při vypořádání SJM. Nelze přehlédnout, že okresní soud, ač v průběhu řízení provedl poměrně rozsáhlé dokazování, vč. znaleckého zkoumání k otázce ceny předmětných nemovitostí, v odůvodnění rozhodnutí s cenou nemovitostí, která mezi účastníky byla sporná, nijak nepracoval, skutečnost, že hodnotu nemovitostí nepovažuje pro své rozhodnutí za podstatnou s tím, že zvažuje přistoupit k disparitě podílů, účastníkům nijak neavizoval.

V dalším řízení bude okresní soud postupovat v souladu se závazným pokynem odvolacího soudu. Pokud jde o možné uplatnění disparity podílů, okresní soud po poučení účastníků doplní dokazování, řádně se vypořádá se všemi relevantními námitkami stran, své úvahy náležitě a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu (jakož i judikurním závěrům Nejvyššího soudu specifikovaným shora) odůvodní tak, aby jeho rozhodnutí odráželo spravedlivé uspořádání vztahů mezi účastníky. Vypořádá se tak zejm. s námitkou žalobce, že rozšířením SJM bylo v podstatě žalobci „kompenzováno“, že žalované pomohl předmětné nemovitosti získat, resp. oddlužit, pomohl zaplatit peněžité dluhy žalované a jejího bývalého manžela zajištěné zástavním právem na nemovitostech a peněžité dluhy žalované z dohody o majetkovém vypořádání s jejím bývalým manželem. Přihlédne rovněž k tomu, že z provedeného dokazování nelze dospět k závěru o zjištěném jednání žalobce vůči žalované, nebyly zjištěny ani mimořádné okolnosti v průběhu manželství. Okresní soud se rovněž vypořádá s námitkou žalobce stran úprav a rekonstrukcí předmětných nemovitostí za trvání manželství a osobního zapojení žalobce do péče o nemovitosti.

Při svém rozhodování okresní soud rovněž zohlední aktuální judikaturu Nejvyššího soudu k otázce vypořádání SJM. Pokud jde o ocenění věci, vyjde z obvyklé ceny věci a jejího stavu v době rozhodování soudu, společné dluhy účastníků vyčíslí ke dni rozhodnutí soudu a zohlední, který z manželů dluh po rozvodu splácí a kolik bylo na společný dluh do rozhodnutí soudu zaplacen. Pokud jde o společné závazky účastníků, jejichž vypořádání se domáhala žalovaná (půjčka od [REDAKCE], závazky ke [REDAKCE] a ke společnosti MSC Group s. r. o.) a které žalobce sporoval, okresní soud, uzavře-li, že se jedná o dluhy přesahující míru přiměřenou majetkovým poměrům účastníků, resp. že se nejednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny (tuto otázku si okresní soud – alespoň na základě nesporných tvrzení účastníků – rovněž vyjasní), žalovanou řádně poučí o jejím břemenu tvrzení a důkazním břemenu ohledně prokázání existence uvedených závazků, jakož i skutečnosti, že s uvedenými závazky žalobce souhlasil s tím, že nepodaří-li se žalované důkazní břemeno unést, je třeba na uvedené dluhy pohlížet jako na její výlučné dluhy, které do SJM účastníků nespádají. V takovém případě v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu specifikovanou shora v zájmu spravedlivého uspořádání vztahů mezi účastníky a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu okresní soud posoudí, zda a jakým způsobem lze příp. k takovému výlučnému závazku žalované přihlédnout při vypořádání SJM, např. při úvaze o disparitě podílů, a bude zkoumat, zda získaný majetek skutečně rozšířil masu SJM a žalovaná uhradila nebo má uhradit dluh ze svého výlučného majetku (okresní soud v tomto směru žalovanou řádně nepoučil a dosud žádné dokazování stran splácení uvedených závazků ze smluv o dílo neprováděl). Okresní soud neopomene, že před přijetím závěru o neunesení důkazního břemene je třeba účastníka, jehož tíží důkazní břemeno, náležitě poučit (§ 118a odst. 3 o. s. ř.).

O nákladech řízení odvolací soud nerozhodoval. V souladu s ustanovením § 224 odst. 3 o. s. ř. zruší-li odvolací soud rozhodnutí a vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, rozhodne o náhradě nákladů řízení soud prvního stupně v novém rozhodnutí o věci. Již v tuto chvíli však odvolací soud uvádí, že v souladu s aktuální judikaturou Ústavního soudu není možné úspěch účastníka v řízeních s povahou iudicii duplicis odvíjet od žalobního návrhu a od toho, jak se mu výsledek řízení přiblížil. Ústavní soud uvedl, že nelze nikoho nutit v majetkovém společenství setrvávat proti své vůli a že účastníka nelze sankcionovat za prosazování určitého způsobu

vypořádání (výsledek je nezávislý na vůli účastníků, řídí se zákonnou poslušností, resp. pravidly vymezenými zákonem, a úvahou soudu) a dále, že žádný z účastníků co do nominální hodnoty majetku výsledkem řízení zásadně ničeho netratí. Ústavní soud uzavřel, že příléhavým výkladem § 142 o. s. ř. v podobných typech řízení bude primární aplikace § 142 odst. 2 o. s. ř. jako obecného východiska, za případného zvážení výjimečné aplikace odstavce třetího, odůvodní-li to okolnosti případu (k tomu srovnej nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2020 sp. zn. I. ÚS 262/20 či ze dne 5. 4. 2022 sp. zn. IV. ÚS 404/22). Jinými slovy, nebudou-li v souzené věci dány mimořádné okolnosti případu, náhrada nákladů řízení žádnému z účastníků nepřísluší.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není dovolání přípustné.

Hradec Králové 23. února 2023

JUDr. Dana Mazáková v. r.
předsedkyně senátu